

АСОБА І ДЗЕЙНАСЦЬ УЛАДЗІМІРА АЛЯКСЕЕВІЧА АРЛОВА Ў БЕЛАРУСКАЙ ПРОЗЕ ХХІ СТ.

Світа Ганна, Рэспубліка Беларусь

Беларускі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт, Беларусь, Мінск

Навуковы кіраўнік – старшы выкладчык Носік А.А.

Анатацыя: у гэтым чалавеку сумяшчаецца талент пісьменніка і гісторыка, даследчыка і сцэнарыста. Ёмісты расповед пра дзяцінства, бацькоў, рабочую дзейнасць, узнагароды, творчасць і жыццёвыя перакананні нашага сучасніка – Уладзіміра Арлова.

Ключавыя словы: Уладзімір Арлоў, беларуская гістарычная проза, сучасныя беларускія пісьменнікі.

Сэнс чалавечага жыцця бачу ў тым, каб як мага хутчэй зразумець сваю місію у гэтым свеце, сваю ролю і следаваць ім.
У.Арлоў.

У гісторыі Беларусі было і ёсць шмат знакамітых пісьменнікаў. Сярод іх не згубілася і зьяе зорка нашага сучасніка У. Арлова. Сам па сабе ён вельмі цікавая асоба, мнагаграннасць яго таленту, найшырэйшае кола інтарэсаў цяжка аспрэчыць. Гэта вядомы беларускі гісторык з цвёрдай грамадзянскай пазіцыяй, даследчык, пісьменнік – майстра гістарычнай прозы, – паэт, публіцыст, сцэнарыст, іранічны эсэіст, аўтар каля 30 кніг, лаўрэат 10 літаратурных прэмій.

Нарадзіўся У.Арлоў у 1953 годзе ў старажытным Полацку ў сям’і інтэлігентаў: маці – гісторык, бацька – юрыст, пракурор. Вырас у горадзе, але карані вясковыя, бо дзядулі і бабулі з вёскі. Басаногае дзяцінства, можна сказаць, прайшло ў вёсцы – летнія вакацыі, канікулы бавіў там. Успамінае, што у вёсцы яго звалі не інакш, як «пракурор», бо пракурорскі сын, ды яшчэ і гарадскі. Паводле яго успамінаў, падчас дзяцінства, юнацтва і маладосці паспытаў многа таго, што ўжо недасягальна сённяшняму пакаленню: разам з бабуляй рваў і вязаў лён у снапы, малаціў цапом, пасвіў кароў, сушыў сена, слухаў спевы жанчын вясковымі вечарамі... «Я падчас лаўлю сябе на думцы, што пражыў не 65 гадоў, а некалькі вякоў, таму што за час майго жыцця свет непазнавальна змяніўся. Але ў свае 60 навучыўся адрозніваць ілжу ад праўды...» – казаў ён у інтэрв’ю тэлеканалу «Белсат».

Само месца нараджэння вызначыла лёс будучага пісьменніка. З дзяцінства закахаўся ў старажытную гісторыю роднага Полацка, дзе сцены выпраменьваць даўніну. Таму не dziўна, што пасля школы стаў студэнтам гістарычнага факультэта БДУ. Працоўную дзейнасць пачынаў настаўнікам гісторыі ў школе. Затым з 1976 па 1986 гады быў супрацоўнікам рэдакцыі газеты «Хімік». У 1986 годзе стаў ужо членам Саюза беларускіх пісьменнікаў. З 1988 года – супрацоўнік дзяржаўнага выдавецтва «Мастацкая літаратура». У тым жа годзе стаў сябрам БНФ, што вельмі паўплывала на яго далейшы лёс. Яшчэ за савецкім часам, у 1986

годзе У. Арлоў стаў лаўрэатам прэстыжнай для таго часу прэміі Ленінскага камсамола Беларусі за кнігу «Добры дзень, мая Шыпшына. У 1991 годзе ўзнагароджаны медалём Францыска Скарыны за ўклад у распрацоўку тэмы гістарычнага мінулага Беларусі ў літаратуры.

На творчасць «пацягнула», як успамінае сам творца, у студэнцкія гады. Пачынаў як паэт. Першыя вершы былі надрукаваны ў студэнцкіх альманахах «Блакітны ліхтар» (1973, Наваполацк) і «Мілавіца» (1974 – 1976, Мінск).

Вядомасць прынесла проза і публіцыстыка, у якой У. Арлоў распрацоўвае гістарычную тэматыку. Нацыянальнымі бестэслерамі сталі творы «Таямніцы полацкай гісторыі», «Адкуль наш род», «Дзесяць вякоў беларускай гісторыі», «Краіна Беларусь». Мінулае Беларусі – галоўная тэма прозы. Беларусы – народ, які мае больш чым тысячагадовую дзяржаўнасць. Героі яго твораў – патрыёты роднай зямлі, славуць людзі Беларусі, якія памнажалі яе славу і гонар, не шкадавалі жыцця дзеля Бацькаўшчыны. «У нашай маленькай Беларусі ёсць гістарычнае мінулае, якое насамрэч павінна вызначаць і яе будучыню», – лічыць пісьменнік.

Па яго сцэнарыях былі створаны навукова-дакументальныя фільмы «Ефрасіння Полацкая», «Полацкі лабірынт», «Сімяон Полацкі». Творы перакладзены на 25 моў, у тым ліку, нямецкую, англійскую, польскую, чэшскую, французскую, славацкую, балгарскую і інш. Цікава, што першай мовай, на якую пераклаліся яго творы, была эстонская. У Эстоніі з 60-х гадоў жылі яго сваякі, пісьменнік там бываў, ведаў і любіў эстонскую культуру, супрацоўнічаў. Свае ж творы аўтар пісаў і піша выключна на беларускай мове.

У 2008 годзе ў Гданьску выйшла кніга вершаў «Паром праз Ла-Манш», якая ў 2009 годзе была перакладзена на польскую мову і атрымала прэстыжную еўрапейскую ўзнагароду «Еўрапейскі паэт свабоды».

Апошнія 10-15 гадоў пісьменнік практычна не пісаў белетрыстыку. Пісаў шмат – вершы, гістарычныя нарысы, эсэістыку, расповеды для гістарычных дзіцячых кніг – займальна, даступна. Гэта было запатрабавана часам і чытачом. Але не ствараў мастацкую прозу. І вось з’явіліся тры выбітныя аповесці, аб’яднаныя ў кнігу «Танцы над горадам». Кніга тэматыкай і сюжэтам нетрадыцыйная для беларускай літаратуры, эпатажная, нечаканая і сапраўды незвычайная, перш за ўсё, тым, што аўтар гістарычнай тэматыкі ў белетрыстыцы здзівіў жанрам, які задэклараваў сам у анатацыі – метафізічныя вандроўкі, а па сутнасці гэта псіхалагічна-філасофскі твор. Метафізіка абазначае штосьці за межамі фізічнага, матэрыяльнага свету.

Сапраўды, навука гісторыя не вельмі сябруе з містыкай, метафізікай. А з другога боку, аўтар з дзяцінства ўдыхаў загадкавую, таямнічую полацкую даўніну і сам звяртаўся да таямніц гісторыі. Дык чаму ж не пафантазіраваць? Вокладка адпавядае незвычайным аповесцям: кідкая, колеру незвычайнага чорнага аксаміту, чарней за ноч, што прадугледжвае таямніцу, нязведанасць. Імя аўтара выканана выканана буйным акцыдэнтным шрыфтам кантраснага колеру – светла-блакітным (нагадвае колер яснага неба), загадкавы малюнак поўні і схематычны – чалавека, што па сімвалічных драбінках падымаецца да поўні з

коткай на руцэ, меншымі сціплымі белымі літарамі, звычайным тэкставым шрыфтам – «Танцы над горадам».

Кніга носіць аўтабіяграфічны характар. Падзеі дзвюх першых аповесцяў адбываюцца ў горадзе дзяцінства, звязаны вобразам галоўнага героя, падзеямі, містычнымі фантазіямі. Сюжэты укладваюцца у некалькі сказаў – успаміны пра дзяцінства і юнацтва, калі распавядальнік танчыць на даху закінутага гатэля ў кампаніі лунацікаў, блізкіх па духу людзей. У другой аповесці сустракаецца з прывідам – Чорным чалавекам, які быццам выратаўвае ад гібелі на возеры. Трэцяя аповесць – пра кароткую вандроўку ў Швецыю, дзе таксама адбываюцца незвычайныя і містычныя падзеі.

Я лічу, містыка тут – толькі зачэпка, каб на прыкладзе асабістай гісторыі пра дзяцінства і юнацтва, пра краіну мрояў паказаць станаўленне асобы, душэўную самотнасць падлетка, глыбока пранікнуўшы ў яго духоўны свет, псіхалогію, пачуцці, чулую душу, абвостранае ўспрыняцце свету ў кантрасце з рацыяналізмам, абьякавасцю і душэўнай глухатой людзей, што побач, сучасных людзей, асабліва гарадскіх, дзе чалавек сярод натоўпу адчувае сябе вельмі адзінокім.

Кніга эстэтская. Яна для тых, хто адчувае час і прастору як умоўнасць. Прываблівае цяплом чалавечай увагі да самых розных з'яў жыцця. Твор аптымістычны, нягледзечы на містыку. Як і ўсе творы майстра, напісаны жывой, сакавітай, трапнай мовай, поўнай свежых вобразаў. За кнігу «Танцы над горадам» пісьменнік быў ганараваны Літаратурнай Прэміі Ежы Гедройца (2018).

У Арлоў працягвае тварыць. Акрамя літаратурнай дзейнасці ён займаецца перакладамі. Гэта актыўны грамадскі дзеяч, віцэ-прэзідэнт Беларускага ПЭН-цэнтра. Разгледжваючы сучасную Беларусь, ён лічыць, што яе лёс залежыць ад моладзі. З аптымизмам аўтар глядзіць на тое, што маладыя беларусы лічаць сваю краіну незалежнай дзяржавай. Але турбуе мэтра, што народ не гаворыць на сваёй роднай мове, па-беларуску, таму ён імкнецца зрабіць усё магчымае, каб роднае слова стала паўнапраўным, бо калі народ губляе мову, то губляе сябе як нацыю. Яго творы – гэта роздум пра сэнс чалавечага жыцця.

Літаратура

1. Арлоў Уладзімір. Танцы над горадам / Уладзімір Арлоў. – Мінск: Логвінаў, 2017. – 193 с.
2. [Электронны рэсурс.] – [Рэжым доступу]: <https://belsat.eu/news/-uladzimir-arlou-peramozhtsa-premii-gejdrojtsa-2018/>. [Дата доступу]: 19.09. 2019.

**PERSONALITY AND ACTIVITIES VLADIMIR ORLOV IN THE
BELARUSIAN PROSE XXI CENTURY**

Svita Anna, Belarus

Belarusian state medical University,

Belarus, Minsk

Scientific Supervisor – Nosik A.A.

Abstract: this man combined talent of the writer and historian, researcher and writer. Roomy story about childhood, parents, work activities, awards, work and life beliefs of our contemporaries – Vladimir Orlov.

Keywords: Vladimir Orlov, the Belarusian historical prose, modern Belarusian writers.